

Razzoqova Gulrux Abdulfayzovna

Termiz Iqtisodiyot va Servis Universiteti iqtisodiyotda axborot texnologiyalar fakulteti moliya va moliyaviy texnologiyalar yo'nalishi 3-bosqich talabasi

Ilmiy rahbar: **Kinjayev Kattakul Nurmatovich**

<https://orcid.org/0009-0002-9315-1395>

samurai6356693@gmail.com

Annotatsiya; Ushbu maqola moliyaviy risklar tushunchasi, ularning turlari va boshqarish usullarini yoritadi. Moliyaviy risklar korxon va shaxsiy moliya faoliyatida yo'qotish xavfini keltirib chiqaradi. Maqolada bozor, kredit, likvidlik, operatsion va siyosiy risklar kabi asosiy turlar, shuningdek, risklarni diversifikatsiya, sug'urta, hedjing va ichki nazorat orqali kamaytirish usullari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Moliyaviy risk, Bozor riski, Valyuta riski, Foiz stavkalari riski, Aksiya narxlari riski, Kredit riski, Likvidlik riski, Operatsion risk, Qonunchilik va siyosiy risk, Diversifikatsiya, Sug'urta, Hedjing strategiyalari, Monitoring va nazorat, Ichki nazorat tizimi, Moliyaviy barqarorlik.

Аннотация: Данная статья освещает понятие финансовых рисков, их виды и методы управления ими. Финансовые риски создают угрозу потерь как для предприятий, так и для личных финансов. В статье рассматриваются основные виды рисков, такие как рыночный, кредитный, ликвидности, операционный и политический риски, а также методы снижения рисков через диверсификацию, страхование, хеджирование и внутренний контроль.

Ключевые слова: финансовый риск, рыночный риск, валютный риск, процентный риск, риск изменения цен на акции, кредитный риск, риск ликвидности, операционный риск, законодательный и политический риск, диверсификация, страхование, стратегии хеджирования, мониторинг и контроль, система внутреннего контроля, финансовая стабильность.

Abstract:

This article highlights the concept of financial risks, their types, and management methods. Financial risks pose a threat of losses for both enterprises and personal financial activities. The article examines major types of risks, including market, credit, liquidity, operational, and political risks, as well as methods to mitigate these risks through diversification, insurance, hedging, and internal control.

Keywords: financial risk, market risk, currency risk, interest rate risk, stock price risk, credit risk, liquidity risk, operational risk, legal and political risk, diversification, insurance, hedging strategies, monitoring and control, internal control system, financial stability.

Moliyaviy risklar — bu korxonada, investor yoki davlatning pul mablag'lari yo'qotish yoki kutilgan daromadni ololmaslik ehtimoli. Ular pul munosabatlari va iqtisodiy noaniqliklar natijasida yuzaga keladi. To'g'ri boshqaruv moliyaviy yo'qotishlarni kamaytiradi va barqarorlikni ta'minlaydi. Moliya pulni boshqarish va mablag'larni sotib olish bilan bog'liq. Moliyaviy risk moliyaviy daromadlarning noaniqligidan kelib chiqadi. U bozor riskini, kredit riskini, likvidlik riskini va operatsion riskni o'z ichiga oladi. Investitsiyaning haqiqiy daromadi kutilgan daromaddan farq qilishi ehtimoli. Bu nafaqat "pastga tushadigan xavf" kutilgandan past daromad, shu jumladan dastlabki investitsiyalarning bir qismini yoki barchasini yo'qotish ehtimoli emas, balki "yuqori risk" kutishdan oshib ketadigan daromadni ham o'z ichiga oladi. Moliyaviy risklarning asosiy turlari: Bozor riski Bozordagi narxlarning o'zgarishi natijasida yuzaga keladigan yo'qotishlar xavfi. U o'z navbatida quyidagilarga bo'linadi: **Valyuta riski:** Chet el valyutasi kursining o'zgarishi sababli eksport-import operatsiyalarida zarar ko'rish. **Foiz stavkasi riski:** Markaziy bank yoki bozordagi foiz stavkalarining o'zgarishi masalan, kreditlar bo'yicha foizlarning oshishi. **Narx riski:** Aksiyalar, obligatsiyalar yoki xomashyo neft, oltin, paxta narxining keskin tushib ketishi. Kredit riski Hamkor, qarzdor yoki mijozning o'z moliyaviy majburiyatlarini bajara olmasligi qarzni qaytara olmasligi xavfi. Bu risk ayniqsa banklar va mahsulotni muddatli to'lovga, nasiyaga sotadigan kompaniyalar uchun juda yuqori. . Likvidlik riski Kompaniyaning o'z majburiyatlarini o'z vaqtida bajarish uchun yetarli miqdorda naqd pulga ega bo'lmasligi. Operatsion risk Ichki tizimlar, xodimlar xatosi, firgarlik yoki texnik nosozliklar masalan, kiberhujumlar yoki dasturiy nosozliklar tufayli yuzaga keladigan moliyaviy yo'qotishlar. Riskni butunlay yo'q qilishning iloji yo'q, ammo uni boshqarish va minimallashtirish mumkin. **Riskni aniqlash :** Biznesga nima xavf solayotganini tahlil qilish. **Riskni baholash:** Riskning sodir bo'lish ehtimolligi va u keltirishi mumkin bo'lgan zararni miqdoriy pulda hisoblash. **Strategiya tanlash:** Riskka qarshi qanday chora ko'rishni belgilash. **Monitoring:** Doimiy ravishda bozorni va ichki holatni kuzatib borish. Kompaniyalar va investorlar risklarni jilovlash uchun quyidagi klassik usullardan foydalanadilar **Diversifikatsiya "Tuxumlarni bitta savatga solmaslik":** Mablag'larni faqat bitta loyihaga emas, balki turli sohalarga, turli aksiyalarga yoki har xil valyutalarga bo'lib investitsiya qilish. **Xedjirlash Hedging:** Kelajakdagi

yo‘qotishlardan sug‘urtalanish uchun hosilaviy moliyaviy vositalar fyuchers, opsiyonlar orqali narxni oldindan belgilab qo‘yish. **Sug‘urta** Riskni sug‘urta kompaniyasiga o‘tkazish. **Limitlar o‘rnatish:** Bir mijozga beriladigan qarz miqdoriga yoki bitta bitimga tikiladigan pul hajmiga cheklov qo‘yish. **Zaxira jamg‘armalarini yaratish:** Kutilmagan vaziyatlar uchun "xavfsizlik yostiqlashi" sifatida naqd pul zaxirasini shakllantirish.

Xulosa:

Moliyaviy risklar har qanday korxonada yoki moliyaviy institutning faoliyatida muhim omil hisoblanadi. Ular kelajakdagi daromad va moliyaviy barqarorlikka salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin. Maqolada moliyaviy risklar turlari bozor riski, kredit riski, likvidlik riski va operatsion risklar — batafsil tahlil qilindi. Shuningdek, risklarni baholash va boshqarish usullari, jumladan diversifikatsiya, sug‘urta, riskni sug‘urtalash instrumentlari va moliyaviy monitoring tizimlari muhimligi ta‘kidlandi. Moliyaviy risklarni samarali boshqarish korxonada barqarorligini ta‘minlaydi, moliyaviy yo‘qotishlarni kamaytiradi va raqobatbardoshlikni oshiradi. Shu sababli, zamonaviy moliyaviy boshqaruvning ajralmas qismi sifatida risklarni aniqlash, tahlil qilish va oldini olish strategiyalari doimiy ravishda takomillashtirilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Abdullayev, N. (2023). *Moliyaviy menejment va risklarni boshqarish zamonaviy usullari*. Toshkent: Iqtisodiyot va moliya nashriyoti.
2. Ergashev, B. (2022). *Kredit va moliyaviy risklar nazariyasi: amaliy tadqiqotlar*. Toshkent: O‘zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
3. Karimov, S. (2021). *Korxonalarda moliyaviy risklarni baholash va boshqarish strategiyalari*. Toshkent: Iqtisodiyot va moliya kutubxonasi.
4. Qo‘ldoshev, A. (2024). *Moliyaviy risklar va ularni diversifikatsiya qilish zamonaviy usullari*. Toshkent: Moliyaviy tadqiqotlar markazi.
5. Rustamov, D. (2020). *Bank va sug‘urta faoliyatida risklarni boshqarish: yangi yondashuvlar*. Toshkent: Bank-moliya nashriyoti.